

REZULTATI ANKETE UNIJE POSLODAVACA CRNE GORE (UPCG)

31.07.2012.g.

Unija poslodavaca Crne Gore (UPCG) je krajem 2011. i početkom 2012. godine realizovala istraživanje među crnogorskim privrednicima o postojanju biznis-barijera i njihovom uticaju na poslovanje malih i srednjih preduzeća.

Istraživanje je povjereno agenciji IPSOS iz Podgorice, koja je uradila prikupljanje podataka i njihovu provjeru tokom terenskog istraživanja. Na anketu su odgovarali direktori, menadžeri za ljudske resurse i pravnici iz 300 preduzeća, što predstavlja reprezentativan uzorak i može poslužiti UPCG i široj javnosti za dalju analizu ove oblasti.

Istraživanje UPCG imalo je cilj identifikovanje barijera sa kojima se suočavaju preduzeća u Crnoj Gori, evidentiranje problema u radu sa državnim organima, kao i njihovo regionalno poređenje.

U zavisnosti od veličine privrednih subjekata obuhvaćenih uzorkom, u istraživanju su u najvećem broju zastupljena mikro (56,8%) i mala preduzeća (28,1%), dok najmanji broj respondenata čine anketirani predstavnici srednjih preduzeća¹ (15,1%).

Zavisno od geografske rasprostranjenosti, najveći broj anketiranih preduzeća ima sjedište u centralnom regionu Crne Gore (44,1%), zatim u sjevernom (39,8%), dok je iz južnog regiona, u odnosu na ukupan uzorak, anketirano 16,1% preduzeća.

Anketni upitnik činile su četiri tematske cjeline:

- barijere u poslovanju preduzeća,
- ocjena rada državnih službi,
- ocjena planiranih / realizovanih poslovnih rezultata,
- problemi u poslovanju.

REZULTATI

1 - Sumarna analiza pokazuje da preduzeća na nivou cijele Crne Gore kao **biznis barijeru za poslovanje** najčešće prepoznaju nedostupnost finansijskih sredstava.

Naime, za čak 62,7% preduzeća obuhvaćenih istraživanjem nedostupnost finansijskih sredstava predstavlja problem u poslovanju. Od toga, 28,3% ispitanika navedeno je evidentiralo kao

¹ Mikro preduzeća imaju do 9 zaposlenih, mala 10-49, a srednja 50-249 zaposlenih.

najveći, a 34,4% ispitanika kao veliki problem. S druge strane, za samo 5,7% ispitanika nedostupnost finansijskih sredstava ne predstavlja problem.

Administrativne barijere predstavljaju veliki ili najveći problem za 47,5% ispitanika, dok za 13,3% ispitanika one nisu problem u poslovanju.

Korupcija za 12,3% respondenata predstavlja najveći, a za 21,3% veliki problem, dok za 19,5% preduzeća korupcija uopšte ne predstavlja problem. Iako je značajan broj ispitanika prepoznao korupciju kao problem za poslovanje, interesantno je da je 31% respondenata indiferentno prema postojanju korupcije, u smislu da je ne doživljavaju kao prijetnju funkcionisanju preduzeća.

Nedostatak subvencija za 52% ispitanika predstavlja najveći (28,6%) ili veliki problem (23,4%), dok za 10,6% ispitanika ova barijera ne predstavlja problem.

Pored navedenih, ono što privrednici takođe navode kao dodatno ograničenje poslovanju su i postojanje nelojalne konkurencije i nekvalitetan rad državne uprave.

Interesantno je pogledati i odnos prema barijerama po regionima: zajednička karakteristika za sva tri regiona jeste da ispitanici kao najveću prepreku za njihovo poslovanje prepoznaju u nedostatku finansija.

Problem postojanja korupcije najuočljiviji je s aspekta ispitanika iz centralnog regiona, dok je za ispitanike sa sjevera Crne Gore uticaj administrativnih procedura u najvećoj mjeri negativno ocijenjen.

2 - U dijelu **ocjene rada državnih/inspeksijskih organa**, respondenti su iskazali najveće zadovoljstvo Tržišnom inspekcijom, čija je prosječna ocjena rada 3,51 (na skali od 1-5).

Posmatrano po regionalnoj pripadnosti ispitanika, respondenti sa sjevera Crne Gore najviše su zadovoljni radom Tržišne inspekcije, a najmanje radom Uprave carina.

Na jugu, preduzeća najbolje ocjenjuju rad Poreske uprave, a najgore rad Uprave carina.

U centralnom regionu, najveća prosječna ocjena ispitanika, po osnovu zadovoljstva radom državnih/inspeksijskih organa pripada Inspekciji rada, dok je najnižu ocjenu dobila Tržišna inspekcija.

3 - Treći dio anketnog upitnika odnosio se na **ocjenu poslovanja preduzeća** u 2011.g. u odnosu na prethodnu godinu i njihovim planovima za tekuću, 2012.g.

Za najveći broj preduzeća iz uzorka, tj. njih 72,5%, poslovanje u 2011. godini bilo je u skladu sa planom. Sa druge strane, 56,1% preduzeća iz uzorka smatra da je poslovanje bolje u 2011. godini u odnosu na 2010. godinu, dok 43,9% preduzeća iz uzorka smatra da su imali lošiju poslovnu godinu.

Kao osnovne razloge koji su doveli do lošijeg poslovanja ispitanici su naveli: lošu ekonomsku situaciju u državi, tj. ekonomsku nestabilnost, ekonomsku krizu; nelojalnu konkurenciju,

nelikvidnost privrednih subjekata; smanjenu tražnju za proizvodima i uslugama; niži životni standard građana...

Iako se posljedice globalne ekonomske krize još uvijek osjećaju na teritoriji Crne Gore, 87,6% preduzeća iz uzorka smatra da će poslovanje u 2012. godini biti bolje nego u 2011. godini.

Kada su u pitanju državne subvencije koje mogu doprinijeti olakšanom poslovanju privrednih subjekata, 72,6% ispitanika smatra da državne subvencije postoje, dok 27,4% ima suprotno mišljenje.

Međutim, 83,8% preduzeća iz uzorka nije do sada dobilo neki vid subvencije od strane države, ali ni od strane lokalne samouprave (87%).

Ohrabruje podatak da više od polovine ispitanih preduzeća (61,8%) smatra da je rad lokalne samouprave naklonjen promociji i razvoju preduzetništva.

4 – Posljednji odjeljak ankete odnosi se na **identifikaciju najvećih trenutnih problema** u radu preduzeća.

Prosječno, na nivou Crne Gore, ali i po regionima, preduzeća koja su učestvovala u istraživanju kao osnovni problem navode nemogućnost naplate sopstvenih potraživanja, a zatim nelikvidnost.

Važno je istaći da na sjeveru Crne Gore najveći problem predstavlja upravo naplata potraživanja, dok se rad lokalne samouprave prepoznaje kao najmanji problem. Za preduzeća iz centralnog regiona naplata potraživanja takođe je ocijenjena kao najveći, a administrativne procedure kao najmanji problem u poslovanju. Konačno, preduzeća sa juga Crne Gore prepoznaju poresko opterećenje i visinu kamatnih stopa kao najveći, a dugotrajnost administrativnih procedura kao najmanji problem u poslovanju.

ZAKLJUČAK

Posljednji zvanični podaci Ministarstva finansija potvrđuju rezultate ankete vezane za najveće prepoznate probleme u radu preduzeća i govore da se likvidnost realnog sektora i dalje pogoršava, uz još uvijek neadekvatnu kreditnu podršku od strane banaka. Sada već hronični nedostatak finansijskih sredstava onemogućava preduzeća da stabilno posluju, realizuju započete ili planiraju buduće investicije, izmiruju svoje obaveze...

U mnogim slučajevima, preduzeća imaju problem sa naplatom potraživanja - međusobno ili od strane javnog sektora, što dovodi do povećane nelikvidnosti i nemogućnosti pravovremenog izmirenja sopstvenih obaveza.

S obzirom na to da preduzeća ne mogu očekivati benefite od dodatnog bankarskog finansiranja (ili zbog ranije zaduženosti, ili zbog visokih kamatnih stopa i nepovoljnih uslova kreditiranja), treba im omogućiti da rješavaju probleme sa likvidnošću realizacijom naplate potraživanja na što brži i efikasniji način.